

Библиотеките и приносът им за наградата „Достъпен град“

Радослав Христов

Въведение

Към 2021 г. около 100 милиона европейци страдат от някакво увреждане – това е повече от една пета от населението на Европейския съюз. Тъй като населението продължава да застарява, достъпността е по-важна от всякога. В Стратегията за правата на хората с увреждания за периода 2021-2030 г. се посочва, че достъпността на архитектурни и виртуални среди, на информационни и комуникационни технологии (ИКТ), стоки и услуги, включително транспорт и инфраструктури, представлява фактор, способстващ за правата, и предпоставка за пълноценното участие на хората с увреждания на равни начала с останалите. През последното десетилетие бяха приети редица правила на ЕС в различни области, за да стане той по-достъпен за хората с увреждания. Бяха въведени европейски стандарти за достъпност с цел подкрепа на прилагането им в архитектурната среда и ИКТ.

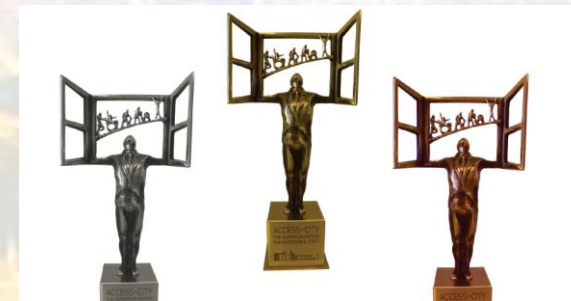
Union of Equality Strategy for the Rights of Persons with Disabilities 2021-2030

Наградата „Достъпен град“

Освен приетите нормативни документи, сред добрите практики в посока осигуряването на достъпност за хора с увреждания в Стратегията е отчетена и ролята на наградата „Достъпен град“, стимулираща съгласуван междусекторен подход, който надхвърля минималните стандарти, определени по закон. Тя е инициатива на Европейската комисия и Европейския форум на хората с увреждания от 2010 г. Отличава градове, положили усилия да станат по-достъпни за своите граждани, с цел да повиши осведомеността относно проблемите на хората с увреждания и да насърчи достъпността за всекиго.

Настоящият доклад проследява ангажираността на градовете-лауреати на наградата по отношение достъпността на техните библиотеки за хора с увреждания. Представени са градовете, изтъкнали в своето портфолио като приоритет достъпността на местните библиотеки. Открити са добрите практики в осигуряването на достъп за хора с увреждания, както и съвременните тенденции в библиотечното обслужване на тази група лица.

Методология на изследването

Разгледани и анализирани са тематичните издания на Европейската комисия, посветени на наградата „Достъпен град“, официални документи, както и информация от уебсайтове на местни администрации, организации и библиотеки.

Основната изследователска задача е открояване на добрите практики в осигуряването на достъп до библиотеките на хората с увреждания и обобщаване на съвременните тенденции в библиотечното обслужване на тази потребителска група. Проучват се и подходите за надграждане на разбирането за достъпност – от осигуряването не само на достъпна физическа среда, но и на дигитална и сензорна достъпност, както и за внедряването на алтернативни форми за обслужване на хора с увреждания.

Резултати

2011 г.

Дъблин, Ирландия (пример за прилагане на добри практики) - увеличен брой на предлаганите електронни и аудио книги, както и възможност за доставка на книги по домовете за нуждаещите се граждани.

Малмьо, Швеция (пример за прилагане на добри практики) - адаптиране за хора със слухови, зрителни или други физически увреждания на всички развлекателни съоръжения и културни сгради, както и на десетте библиотеки в града.

2012 г.

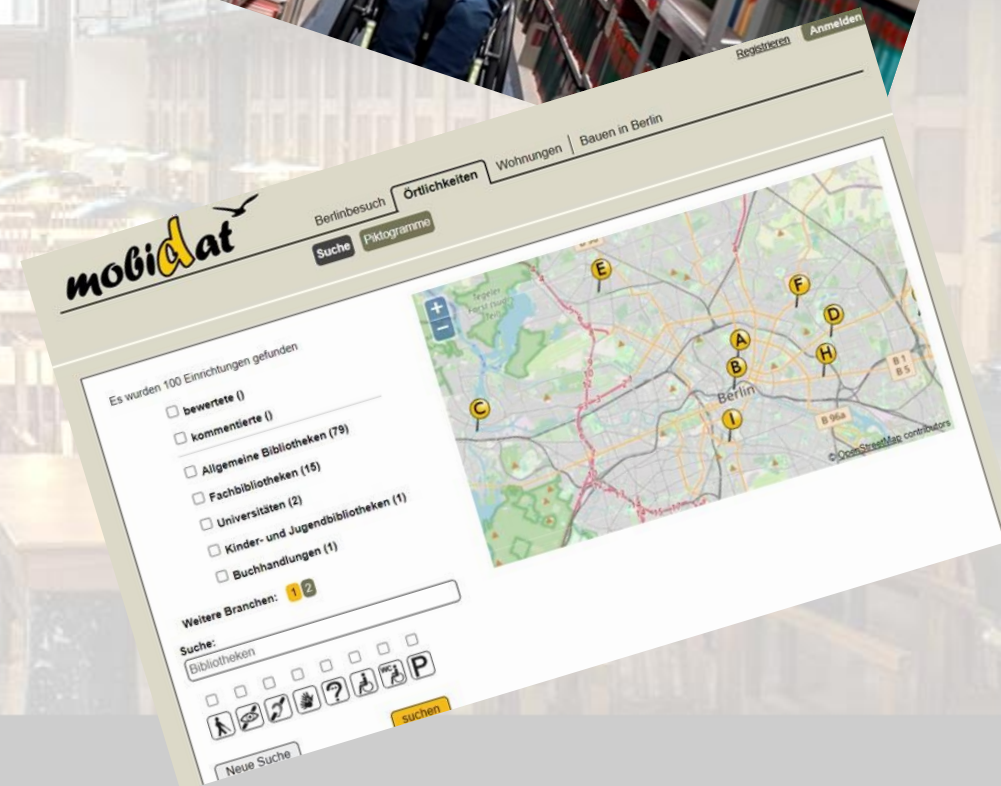
Марбург, Германия (финалист) - адаптиране на местната обществена библиотека за хора с двигателни увреждания.

Любляна, Словения (Специално отличие за транспорт и свързаната с него инфраструктура) - 15 градски библиотеки са достъпни за лица с увреждания, а също така се работи активно за повишаване на осведомеността относно достъпността.

2013 г.

Берлин, Германия (победител) - създадена база данни www.mobidat.net, съдържаща 31 000 записа, даващи информация за достъпност до съоръжения във всички области на живота - включително и до библиотеките.

2014 г.

Гьотеборг, Швеция (победител) - специално внимание е отделено на достъпността за хора с увреждания до Градската библиотека, както и до библиотеката Кортедала - най-голямата и най-модерна клонова библиотека в Швеция, предлагаща широка гама от услуги за тази група хора.

2015 г.

Бурос, Швеция (победител) - в градските библиотеки е увеличен броят на наличните книги на лесен език, предназначени за хора с когнитивни нарушения и са обособени тихи места за четене.

Хелзинки, Финландия (второ място) - много от библиотеките и музеите, както и новият музикален център в града, разполагат със съоръжения за хора с увреждания.

2016 г.

Васа, Финландия (Специално отличие „Ангажираност във връзка с подобряване на работната среда“) – обществената библиотека организира курсове за групи с определени потребности.

2017 г.

Честър, Великобритания (победител) – открит е т.нар. „Storyhouse“ – мултифункционална сграда, представляваща библиотека, театър, кино и обществен център едновременно. Тя предлага над 2 000 дейности всяка година за местни маргинализирани групи, включително занимания, подходящи за хора с аутизъм, и занятия за групи изолирани и възрастни хора.

Юрмала, Латвия (трето място) – официалният уеб сайт на местната администрация е достъпен за хора с увреждания на зрението. Информацията е достъпна и чрез местния Посетителски център и всички библиотеки в града.

2018 г.

Лион, Франция (победител) - мрежата от библиотеки в града съхранява над 3500 аудио книги и осигурява услуги в помощ на възрастни хора и лица с увреждания.

2019 г.

Бреда, Нидерландия (победител) - библиотеката разработва продукти за хора с ниска грамотност.

2020 г.

Тарту, Естония (Специално отличие за граждански подход към достъпността) - осигурено е безплатно обслужване на хора с увреждания с мобилна библиотека.

2021 г.

Йончопинг, Швеция (победител) - библиотеката разполага с колекция от тактилни карти. Носителите ѝ за достъп включват плейъри DAISY и тактилни, лесни за четене книги и книги с голям печат.

Познан, Полша (Специално отличие за достъпност до обществени услуги по време на пандемия) - кината, театрите и библиотеките в полския град използват индукционни контури, аудио описания, преводи на езика на жестомимиките и алтернативен текст.

Комотини, Гърция (Специално отличие за достъпност като възможност за целия град) - Три четвърти от общинските сгради там вече са достъпни за хора с увреждания, в т.ч. градската болница, медицинските центрове, полицейската академия, театрите и библиотеката.

Флоренция, Италия (Специално отличие за изградена среда) - реновирани са 29 обществени съоръжения, включително училища, спортни центрове и библиотеки, за да бъдат по-достъпни.

2022 г.

Барселона, Испания (трето място) - Библиотеките в града разполагат с компютри за хора с проблеми със зрението и имат инсталиран специализиран софтуер за работа в Интернет.

Льовен, Белгия (Специално отличие за интегриране на достъпността) - университетската библиотека е достъпна за хора с двигателни увреждания - разполага с рампа, както и с асансьор, осигуряващ достъп до петия етаж. Библиотеката има и две санитарни помещения, адаптирани за хора с увреждания.

ИЗВОДИ

Осигуряването на достъп на хора с увреждания до библиотеките се утвърждава като ясно изразен ангажимент на съвременните европейски държави. Дългосрочните политики по отношение на достъпността днес далеч не се ограничават единствено до осигуряването на достъп за хора с двигателни увреждания. Обзорът на добрите практики, прилагани от градовете, отличени в инициативата „Достъпен град“, разкрива широка палитра от инструменти, които в ръцете на администрациите и ангажираните местни общности превръщат достъпността не в лукс, а в необходима нормалност.

Заключение

Разгледана в контекста на силния и устойчив ангажимент на политическо равнище за осигуряване на достъпност и непрекъснатата ангажираност на града и на организациите на хора с увреждания и възрастни хора да определят приоритети и да следят изпълнението им, библиотечната достъпност несъмнено се очертава като един от важните приоритети на градовете-лауреати на наградата „Достъпен град“. Разбирането на смисъла от осигуряване на достъп до библиотеките обединява в една обща визия политиките на европейските градове, а изтъкнатите добри практики запалват искрата за нови инициативи в различни краища на Стария континент.

Благодаря за вниманието!

За контакт с автора:
e-mail: radoslavsvetoslavov@gmail.com